

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

07 FEB. 2018

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van Burgemeester en Wethouders van Wassenaar
Postbus 499
2240 AL Wassenaar

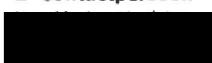
Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon

@cultureelerfgoed.nl

2° Contactpersoon

@cultureelerfgoed.nl

Datum
Betreft

06 FEB. 2018

Advies omgevingsvergunning monumenten (art. 2.1, lid 1, onder f, en 2.26, lid 3, Wabo en art. 6.4, lid 1, onder a, Bor)

Onze referentie
CIK-2017-1047

Uw referentie
2016-8

Uw e-mail
7 december 2017

Olonummer
3097884

Bijlagen

Gegevens beschermd monument

Naam	Koffiehuisje
Adres	Buurtweg 116
Postcode/plaats	2244 AJ, Wassenaar
Gemeente/provincie	Wassenaar/ZH
Monumentnummer	524645

Geacht college,

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed ontving op 7 december 2017 in goede orde uw adviesaanvraag over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument. De aanvraag werd op 17 juli 2017 ingediend bij de gemeente Wassenaar, valt binnen het bestek van de Wabo en heeft betrekking op een Omgevingsvergunning (ingeboekt onder nummer CIK-2017-1047). De gemeente Wassenaar zond 26 januari 2018 aanvullende stukken toe (AST-CIK-2017-1047).

Advies

Het advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed luidt *positief ten aanzien van de voorgenomen restauratie en negatief aangaande het voorstel tot verplaatsing van het rijksmonument*.

Aanbevelingen

Aan dit advies zijn enkele aanbevelingen verbonden. Voor meer informatie over restauratiekwaliteit wordt kortheidshalve verwezen naar www.stichtingerm.nl en www.monumentaalschilderwerk.nl

De ministeriële adviesplicht

U merkte het plan als adviesplichtig aan. Het voorliggende plan betreft:

1. sloop van een beschermd monument of een deel daarvan voor zover van ingrijpende aard;
2. ingrijpende wijziging van een beschermd monument of een belangrijk deel daarvan, voor zover de gevolgen voor de waarde van het beschermde monument vergelijkbaar zijn met de gevolgen van het geval, bedoeld onder 1.

2/17/011525/067383

9

10-10-2018

Hieronder volgt een toelichting op de totstandkoming van dit advies gekomen. Bij de advisering zijn de stukken betrokken die bij de aanvraag werden ingediend en geregistreerd onder nummer CIK-2017-1047.

Het plan

De gemeente Wassenaar is sinds 2009 eigenaar van het monument. Het plan behelst volgens schriftelijke opgave 'verplaatsing en aanpassing kiosk en toevoeging toiletvoorziening/berging nabij kiosk'. Uit de toegezonden stukken valt verder op te maken dat het object zal worden gerestaureerd aangezien het verschillende sporen van achterstallig onderhoud vertoont. Het toegezonden Bouwkundig inspectierapport d.d. 13 december 2010 constateert 'de onderhoudstoestand van de kiosk is in een matige staat'. Inmiddels zijn wij zeven jaar verder. Voorts bestaat het plan ter plaatse van het monument een fiets- en wandelpad aan te leggen, als onderdeel van bestaande en te ontwikkelen toeristische routes. Het monument vormt binnen dit streven een obstakel. Ten vierde wordt verhoging van de verkeersveiligheid van het kruispunt Buurtweg-Zijdeweg nagestreefd en is sprake van groot onderhoud aan de Waalsdorperlaan. Tevens laat de exploitatie van de kiosk sinds enige jaren te wensen over. Verschillende suggesties voor gepast gebruik en adequate exploitatie komen in de toegezonden stukken aanbod. Tenslotte wordt 'een -nog te realiseren- ondergrondse kelder bijvoorbeeld' genoemd ('Het verbeteren van de gebruiksmogelijkheden voor de koffiekiosk, Buurtweg 116', gemeente Wassenaar, 1 augustus 2016, versie 1.0, pagina 27). Uitwerking van dit planelement is niet aangetroffen. De gemeente deelde op 25 januari 2018 mondeling mede dat dit planelement bij nader inzien is komen te vervallen

Motivering

Gelet op het monument en de ingreep zijn de volgende aspecten in het advies verwerkt:

- o De registeromschrijving van rijksmonument 524645.
- o Bouwkundige/bouwhistorische aspecten.
- o Architectuurhistorische/architectonische aspecten.
- o Ruimtelijke/stedenbouwkundige aspecten.
- o Duurzaamheid.
- o Functie/herbestemming.
- o Het gebruik van het monument (artikel 2.15 van de Wabo).

Monumentale waarde

Cultuurhistorische waarde

Het monument heeft betekenis voor de geschiedenis van de infrastructuur, met name die van de regionale spoorwegen, want het koffiehuisje lag nabij de lijn Rotterdam Hofplein – Scheveningen en diende als verversingsplaats voor reizigers en passanten, maar er vloeide vanwege gezondheidsredenen geen alcohol aangezien de 's-Gravenhaagsche Melkinrichting naar wordt aangenomen, de stichter was. De spoorlijn is inmiddels opgedoekt (1953) en vrijwel alle spoorweggebonden bouw- en kunstwerken van de Hofpleinlijn zijn gesloopt.

Architectuur-, kunst-/bouwhistorische waarde

Het monument is gebouwd in de chaletstijl, een stijl die kort na 1900 in ons land tot ontwikkeling kwam en dankzij de opkomst van de spoorwegen in Europa ook Nederland bereikte. Het lichtvoetige en pittoreske architectonische idioom, het verrassende silhouet en de monumentale vorm van het koffiehuisje zijn aan de chaletstijl schatplichtig en gelden als evident stijlzuiver. Het ontwerp van architect-timmerman F.A. Koch leidde tot een harmonische en markante verschijningsvorm van het koffiehuisje. De bouwhistorie van het object telt één fase, t.w. een uitbreiding in 1977 die stijlconform is uitgevoerd. De verbindingen, constructies en bouwkundige details zijn bewaard gebleven en hebben betekenis als bouwhistorische bron.

Ensemble- en omgevingswaarde

Wat betreft de ontstaansgeschiedenis is het koffiehuisje sinds 1953 onttrokken aan de vitale en betekenisvolle, functionele relatie met de Hofpleinlijn. Vanuit dit historisch perspectief geldt het object als een markeringspunt *sec*, met dien verstande dat het op de hoek van Zijdegeweg en Buurtweg in het oog springt, een bijzonder bouwkundig element vormt in het beschermde gezicht en grenst aan een villaparkje dat als gevolg van de aanleg van de Hofpleinlijn (1907) is ontwikkeld. Het koffiehuisje maakt deel uit van het van rijkswege beschermde dorpsgezicht 'Landgoederenzone Wassenaar-Voorschoten-Leidschendam-Voorburg' en staat op de strandwal, de huidige Buurtweg met laanbeplanting.

Gaafheid en herkenbaarheid

Het koffiehuisje is uitwendig gaaf, zij het dat de hoofdvorm in 1977 is aangepast met een uitbreiding in dezelfde bouwstijl als de oorspronkelijke. De herkenbaarheid als kleine uitspanning is vrijwel optimaal. Menig voorbijganger, incidenteel of niet, zal het monumentale koffiehuisje herinneren als een charmant, ragfijn gedetailleerd en opmerkelijk historisch gebouwde.

Zeldzaamheid

Het koffiehuisje is het laatste van circa zeven vergelijkbare exemplaren aan de Hofpleinlijn, alle naar ontwerp van architect-timmerman F.A. Koch. Vanuit nationaal perspectief geldt het koffiehuisje aan de Buurtweg 116 te Wassenaar als een bijzonder, gaaf en zeer zeldzaam voorbeeld van een bescheiden établissement met monumentale allure.

Het bovenstaande geeft aanleiding tot het volgende.

Wat betreft advisering over (verandering van) monumenten hanteert de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed enkele algemene uitgangspunten:

- Een wijziging behoort de oorzaak (oorzaken) van de schade weg te nemen.
- Beperk de wijziging(en) tot het minimum.
- Bevorder herstel van historisch (bouw)materiaal.
- Vervang materiaal, als het versleten is, door hetzelfde in eenzelfde techniek en detaillering.
- Behandel restauraties en werkzaamheden uit het verleden met respect.
- Documenteer de werkzaamheden.

Advies: neem de algemene uitgangspunten als *voorwaarde* op in de tekst van de vergunning.

Specifiek, naar aanleiding van het plan voor Buurtweg 116 te Wassenaar, geldt het volgende advies.

. Naar aanleiding van het voornemen tot verplaatsing van het rijksmonument adviseert de Rijksdienst als volgt. Het is op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), Art. 2.1, eerste lid, onder f: *verboden zonder Omgevingsvergunning een project uit te voeren, voor zover dat geheel of gedeeltelijk bestaat uit: het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een beschermd monument of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken van een beschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht, ...*

Op grond van de Wabo is voor verplaatsing van een rijksmonument vergunning vereist.

Verplaatsingen vallen gelet op artikel 6.4, eerste lid, onder a, onder 1 en 2, van het Besluit omgevingsrecht onder de wettelijke adviesplicht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Verplaatsing gaat doorgaans gepaard met sloop – en zo niet, dan wel met een ingrijpende wijziging – en de uitwerking op de monumentale waarde is hoe dan ook groot. Een (rijks)monument is historisch verbonden aan de plaats en aan de daarbij behorende omgeving.

Demontage en herbouw, zeker van stenen gebouwen, leiden tot verlies van monumentale waarde door het verloren gaan van historisch materiaal, detaillering en patina. Demontage en assemblage in grote delen kunnen ten dele aan dit bezwaar tegemoet komen. Indien bij de verplaatsing aanzienlijk meer monumentale waarden verloren gaan dan tijdens de advisering is voorzien, dient rekening te worden gehouden met afvoeren van het rijksmonument.

Wat betreft het verplaatsen van rijksmonumenten stelt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zich – gelet op artikel 5 van het verdrag van Granada – op het standpunt: *'neen, tenzij...'*

Neen, tenzij sloop na alle afwegingen onontkoombaar is gebleken. De gemeente Wassenaar wordt geadviseerd deze onontkoombaarheid onomstotelijk aan te tonen. Verplaatsing is uitsluitend dan te beschouwen als het laatste redmiddel. Continuïteit van de functie (en als gevolg instandhouding) kan onder omstandigheden een aanvaardbare reden voor verplaatsing zijn.

Indien sprake is van noodgedwongen verplaatsing van een rijksmonument gelden in specifiekere zin de volgende adviezen en overwegingen:

1. De wijze van verplaatsing is gericht op het maximale behoud van de monumentale en cultuurhistorische waarden van het object. Dit geldt zowel voor ex- en interieur, afwerking en kunsttoepassingen als de constructie, uiteraard voor zover het de bestanddelen van het gebouw betreft.
2. Houten gebouwen (schuren, loodsen, bruggen, tuinhuisjes) worden in hun geheel verplaatst. Als dat niet mogelijk blijkt, wordt het object vakkundig en op basis van een professioneel bestek gedemonteerd en aan de hand van een volledige documentatie weer gemonteerd/opgetrokken.

3. In de vergunning wordt de toekomstige plaats bindend vastgelegd; verplaatsing geschiedt bij voorkeur zonder tussentijdse opslag. Er vindt in beginsel geen tussentijdse opslag plaats zonder dat in een eindlocatie is voorzien.
4. In de vergunning is een bindende termijn voor verplaatsing/herbouw vastgesteld en de vergunning is geldig voor een beperkte periode.
5. Aan de verplaatsing ligt een plan van aanpak ten grondslag en voor de uitvoering wordt een verplaatsingsbestek opgesteld.
6. Verplaatsing en herbouw/assemblage worden in woord en beeld gedocumenteerd. Aan de vergunning dient een voorschrift te worden verbonden, waarin wordt verwezen naar de richtlijnen bouwhistorisch onderzoek.
7. De nieuwe locatie verdient mogelijk vermelding op de gemeentelijke archeologische waardenkaart en cultuurhistorische waardenkaart. In hoeverre een kelder (souterrain, onderhuis, kelderkast, zitkuil) of kunsttoepassing wel of niet verplaatst kan worden hangt van de plaatselijke omstandigheid af.
8. De nieuwe locatie is vergelijkbaar met de oorspronkelijke, in landschappelijk, stedenbouwkundig, functioneel en cultuurhistorisch opzicht.
9. Op grond van de Erfgoedwet kan de Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap de monumentwaardigheid van het beschermde object na verplaatsing opnieuw beoordelen en eventueel tot afvoering van het object uit het Monumentenregister besluiten.

Ten aanzien van de voorgenomen *restauratie* luidt het advies als volgt.

. Streef gezamenlijk naar een conserverende benadering van het monument met name wat betreft afwerking/detaillering, metsel-/voegwerk, houten onderdelen en schilderwerk.

. Op de website van de Rijksdienst staan in de rubriek 'publicaties' verschillende brochures en gidsen over onderhoud en restauratie van monumenten, o.a. over Instandhouding van historische houten vensters (nr. 7).

Het conserveren/repareren van historische houten venster- en deurpartijen (nr. 14).

Kleuronderzoek (nr. 25). De huidige monochrome uitmonstering van het koffiehuisje is niet oorspronkelijk. Historische opnamen tonen een feestelijk geschilderde uitmonstering. De Rijksdienst adviseert deskundig en onafhankelijk kleurhistorisch onderzoek te laten uitvoeren en de aanbevelingen, bevindingen en conclusies die uit dit onderzoek voortvloeien in de vergunning te verwerken.

Duurzame monumentenzorg (27). Desgewenst kan een beroep worden gedaan op de specialist van de Rijksdienst, mevrouw dr. ir. Mariël Polman, telefoon 033 421 7 421 (algemeen nummer) en/of 06 5182 92 43 (direct).

Verwijs in de vergunning naar deze gidsen en bevorder zodoende een conserverende benadering van het monument en propageer (ontwikkeling van) vakmanschap. De gidsen maken integraal deel uit van dit advies.

. Stel (de inhoud van) deze gidsen aan de betreffende vaklieden beschikbaar.

. Neem voor bouwkundige ondersteuning en gedachtewisseling contact op met ing. Marion Koelstra, adviseur bouwkunde van de Rijksdienst voor het Cultureel

Erfgoed (telefoon 033 - 4212 31 en 06-15879371); zij kan ook bemiddelen als inzet van specialisten van de Rijksdienst wenselijk of noodzakelijk is.

- . Begeleid de werkzaamheden op vakbekwame wijze.
- . Beleg en garandeer door middel van een passage in de vergunning bouwvergaderingen en zend de verslagen van de bouwvergaderingen aan de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, t.a.v. ing. Marion Koelstra, adviseur bouwkunde.
- . Laat de restauratiedeskundige(n) van de gemeente Wassenaar deelnemen aan de bouwvergaderingen.
- . Onderzoek of het werk past in een leer-/werktraject zodat jonge vaklieden de kans krijgen ervaring op te doen of deze uit te breiden.

Vragen

Bij vragen over de inhoud van dit advies kan uiteraard contact worden opgenomen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (briefhoofd).

Afschrift en tekeningen

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verwacht op basis van het BOR art. 6.12.lid 4 een afschrift van het ontwerpbesluit en te zijner tijd een afschrift van het definitieve besluit inclusief de bijbehorende stukken.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

Hoofd afdeling Regio Noord West